त्रयोविंशेध्रुवस्थानंज्योतिश्चक्राश्रयंततः शिशुमारस्वरूपेणहरेश्चस्थितिरुच्यते ॥ १ ॥ यत्तत्प्रसिद्धंविष्णोःपदं यत्रध्रुवउपास्तेतिष्ठतीत्यन्वयः स मकालमेवयुंज्यतइतितथा तैर्नक्षत्ररूपैः ॥१ ॥ मेढीस्तंभेबद्धाधान्याक्रमणपशवोबलीवर्दाः ॥ २ ॥ कर्मसारथिःसहायोयेषाम् ॥ ३ ॥ ईश्वरा

श्रीशुकउवाच अथतस्मात्परतस्त्रयोदशलक्षयोजनांतरतोयत्तद्विष्णोःपरमंपदमभिवदंतियत्रहमहा भागवतोध्रुवऔत्तानपादिरग्निर्नेंद्रेणप्रजापतिनाकश्यपेनधर्मेणचसमकालयुग्भिःसबहुमानंदक्षिणतः क्रियमाणइदानीमपिकल्पजीविनामाजीव्यउपास्ते तस्येहानुभावउपवर्णितः ॥ १ ॥ सहिसर्वेषांज्योति र्गणानांग्रहनक्षत्रादीनामनिमिषेणाव्यक्तरंहसाभगवताकालेनभ्राम्यमाणानांस्थाणुरिवावष्टंभईश्वरेणवि हितःशश्वदवभासते यथामेढीस्तंभआक्रमणपशवःसंयोजितास्त्रिभिस्त्रिभिःसवनैर्यथास्थानंमंडलानिचरं ति ॥ २ ॥ एवंभगणाग्रहादयएतस्मिन्नंतर्बहिर्योगेनकालचक्रआयोजिताध्रुवमेवावलंब्यवायुनोदीर्यमाणा आकल्पांतंपरिचक्रमंति नभसियथामेघाःश्येनादयोवायुवशाः कर्मसारथयःपरिवर्तंते एवंज्योतिर्गणाःप्र कृतिपुरुषसंयोगानुगृहीताः कर्मनिर्मितगतयोभुविनपतंति ॥ ३ ॥ केचनैतज्ज्योतिरनीकंशिशुमारसंस्थाने नभगवतोवासुदेवस्ययोगधारणायामनुवर्णयंति ॥ ४ ॥ यस्यपुच्छाग्रेऽवाक्शिरसःकुंडलीभूतदेहस्यध्रुव उपकल्पितः तस्यलांगूलेप्रजापतिरग्निरिंद्रोधर्मइतिपुच्छमूलेधाताविधाताचकट्यांसप्तर्षयः तस्यदक्षिणा वर्तकुंडलीभूतशरीरस्ययान्युदगयनानिदक्षिणपार्श्वेतुनक्षत्राण्युपकल्पयंति दक्षिणायनानितुसव्येयथा शिशुमारस्यकुंडलाभोगसन्निवेशस्यपार्श्वयोरुभयोरप्यवयवाःसमसंख्याभवंतिपृष्ठेत्वजवीथीआकाशगं गाचोदरतः ॥ ५ ॥

धारत्वात्पतनशंकैवनास्तीतिवक्तुंमतांतरमाह केचनेति ज्योतिरनीकं ज्योतिश्चक्रम् योगधारणायां स्थितमितिशेषः ॥४॥ लांगूलेअधादधोभागे उदगयनानिअभिजिदादीनिपुनर्वस्वंतानिचतुर्दशदक्षिणपार्श्वे दक्षिणायनानिपुष्यादीन्युत्तराषाढां तानिचतुर्दशवामपार्श्वे ॥ ५ ॥